

Werkgelegenheid in de toeristische sector in West-Vlaanderen

Iris Samuelov
stafmedewerker WES

De toeristische sector is van zeer groot belang voor de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen in het algemeen en voor de Kust in het bijzonder. Bovendien is dit nog steeds een groeisector. De Westhoek behoort tot de sterkst groeiende toeristische regio's in het Vlaamse Gewest.

Inleiding

In dit artikel proberen wij de tewerkstelling die door het toerisme wordt gecreëerd, kwantitatief naar waarde te schatten. De centrale vraag is : hoe evolueert de bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme en welk belang heeft zij ten overstaan van de totale bezoldigde werkgelegenheid?

We zijn in de eerste plaats geïnteresseerd in onze eigen provincie en meer in het bijzonder in de tewerkstellingssituatie in drie specifieke toeristische trekpleisters binnen

West-Vlaanderen : de Kust, Brugge en de Westhoek. We vergelijken deze met de toestand in de overige Vlaamse provincies en de daarin te onderscheiden toeristische regio's.

We maken gebruik van de tewerkstellingscijfers van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). Dit heeft als gevolg dat enkel de bezoldigde arbeiders en bedienden zijn opgenomen in deze analyse en dat wij de zelfstandigen noodgedwongen buiten beschouwing laten.

De sector toerisme is als dusdanig niet direct in de NACE-BEL activiteitencodes terug te vinden.

Jean Godecharle, Brugge

Tabel 1
Bezoldigde tewerkstelling in het toerisme in West-Vlaanderen (1992 en 1997)

	30 juni 1992					30 juni 1997				
	Logies	Reca	Immo- biliën	Recrea- tie	Totaal	Logies	Reca	Immo- biliën	Recrea- tie	Totaal
Knokke-Heist	396	702	301	188	1.587	342	867	314	176	1.699
Blankenberge	251	339	42	161	793	371	406	47	204	1.028
De Haan	433	167	57	1	658	351	209	62	1	623
Bredene	38	40	4	5	87	33	45	9	6	93
Oostende	604	913	278	246	2.041	604	917	300	251	2.072
Middelkerke	172	213	149	170	704	150	277	130	132	689
Nieuwpoort	223	126	68	6	423	303	150	62	5	520
Koksijde	396	331	126	17	870	340	384	122	22	868
De Panne	211	289	60	161	721	195	276	53	153	677
Totaal Kust	2.724	3.120	1.085	955	7.884	2.689	3.531	1.099	950	8.269
Brugge	740	1.236		77	2.053	845	1.515		134	2.494
Ieper	73	235		269	577	41	353		207	601
Heuvelland	60	198		0	258	72	313		4	389
Poperinge	13	117		1	131	16	220		2	238
Overig Westhoek	51	266		12	329	85	429		9	523
Totaal Westhoek	197	816		282	1.295	214	1.315		222	1.751
Overig West-Vlaanderen	290	3.266		242	3.798	399	4.116		90	4.605
Totaal West-Vlaanderen	3.951	8.438	1.085	1556	15.030	4.147	10.477	1.099	1396	17.119

De werkgelegenheid in de toeristische sector is immers over een zeer groot aantal takken gespreid. Hotels, restaurants, tearooms, kapsalons, kranten- en souvenirwinkeltjes, immobiliënkantoren, toeristische informatiediensten, musea, dierenparken, pretparken, casino's ... en noem maar op. Heel wat branches van het economisch leven hebben rechtstreeks of onrechtstreeks met toerisme te maken. Het is bijgevolg statistisch moeilijk om de tewerkstelling die wordt gecreëerd door de toeristische activiteit binnen een regio te isoleren van de overige economische activiteiten. Om deze reden richten wij ons in dit artikel op de subsectoren die een min of meer rechtstreekse band met de toeristische sector hebben.

Belangrijk is ook te vermelden dat wij enkel werken vanuit het standpunt van het receptief toerisme. Dit betekent dat bijvoorbeeld touroperators, reisbureaus en transportondernemingen niet in de analyse worden opgenomen. Onder de subsectoren die wel in beschouwing worden genomen, bevindt zich in de eerste plaats de horecasector. We maken daarbij

een onderscheid tussen de logiessector (hotels en andere verblijfsaccommodatie) en de recasector met daarin restaurants en allerhande eet- en drankgelegenheden. Alhoewel deze laatste subsector niet altijd volledig aan het toerisme is gerelateerd, beslist wij deze toch op te nemen. Voor immobiliënkantoren geldt dat zij enkel voor de Kust bij de toeristische sector worden gerekend. Tenslotte geven ook de tewerkstellingscijfers binnen de recreatiesector (musea, dierentuinen en andere recreatieparken en -faciliteiten) een goed beeld van de evoluties in het toerisme. Onder deze rubriek brengen wij eveneens de bezoldigde werkgelegenheid bij de diensten voor toerisme onder.

Wanneer de bovenvermelde subsectoren worden samengevoegd, krijgen we reeds een belangrijke indicatie van de bezoldigde werkgelegenheid die door het toerisme wordt gecreëerd. Natuurlijk is deze berekening niet volledig. De kleinen groothandel en nog vele andere branches die een positieve invloed vanuit het toerisme ondervinden, zijn niet in deze analyse opgenomen. Als algemene vuistregel om de globale werkgelegenheid ten gevolge

van de toeristische activiteit te ramen, gaan wij ervan uit dat wij de verkregen cijfers mogen verdubbelen.

Enkele bijkomende kanttekeningen zijn eveneens belangrijk bij de interpretatie van de cijfers. Het aantal tewerkgestelden omvat naast de voltijdse banen eveneens het aantal halftijdse en tijdelijke werkrachten dat op het tijdstip van registratie was ingeschreven. De registratie gebeurde op 30 juni van het jaar waarop de cijfers betrekking hebben. Binnen de toeristische sector valt deze datum nagenoeg samen met het begin van het toeristische seizoen. Toch dienen we rekening te houden met het feit dat jobstudenten en tijdelijke werknemers voor de maanden juli en augustus niet in deze cijfers voorkomen.

Deze analyse heeft betrekking op de periode 1992-1997 vermits de cijfers voor 1997 voor het ogenblik de meest recente zijn.

In een eerste paragraaf schetsen wij de huidige situatie in West-Vlaanderen.

In een tweede paragraaf gaan wij dieper in op de verschuivingen die zich sinds 1992 binnen West-Vlaanderen hebben voorgedaan.

Vervolgens bekijken wij de Kust en de Westhoek in detail. Tot slot geven wij de evolutie in het toerisme in de andere Vlaamse provincies en de daarin te onderscheiden subregio's weer. Ook wordt het aandeel van de toeristische werkgelegenheid in de totale werkgelegenheid geanalyseerd voor heel het Vlaamse Gewest.

Toerisme in West-Vlaanderen: een situatieschets

Op 30 juni 1997 zijn in totaal 17.119 personen tewerkgesteld in de toeristische sector in West-Vlaanderen (zie tabel 1). Meer dan drie vijfden van deze jobs (10.477) situeren zich in de recasector. Op de tweede plaats genereert ook de logiessector een belangrijk deel van de tewerkstelling inzake het toerisme, namelijk 4.147 banen (of bijna 25 %). De recreatiesector en de immobiënssector zijn goed voor respectievelijk 1.396 (8,2 %) en 1.099 jobs (6,4 %).

Binnen de provincie West-Vlaanderen is het interessant om een aantal regio's van naderbij te bekijken. We onderscheiden de Kust, Brugge en de Westhoek (bestaande uit de arrondissementen Ieper, Diksmuide en Veurne, exclusief de kustgemeenten). Bijna de helft van de bezoldigde arbeidsplaatsen in het toerisme in West-Vlaanderen situeert zich aan de Kust (8.269). Zoals wij in de inleiding reeds aanhaalden, hebben wij een sterk vermoeden dat de reële tewerkstelling een stuk hoger ligt vermits een aantal belangrijke sectoren voor de Kust (bijvoorbeeld detailhandel waaronder de voedingssector) buiten beschouwing worden gelaten. Nochtans vormen de voedingswinkels een belangrijk onderdeel van de toeristische activiteit aan de Kust vermits veel toeristen daar aan 'self-catering' doen. Ongeveer 2.500 banen of bijna 15 % van de toeristische tewerkstelling wordt gecreëerd in de stad Brugge. Ook hier wensen wij direct een kanttekening te maken. Een aantal jobs in de recasector in Brugge (bijvoorbeeld in de randgemeenten) zijn weinig of niet aan het toerisme gerelateerd. Daardoor kunnen de geboden cijfers voor Brugge een overschatting inhouden. Anderzijds komen souvenir- en kantwinkels niet voor in de beschouwde subsectoren.

Tabel 2

Evolutie in de bezoldigde tewerkstelling in het toerisme in West-Vlaanderen (1992-1997)

	Logies	Reca	Immo- biliën	Recrea- tie	Totaal	In %
Knokke-Heist	-54	165	13	-12	112	7,1
Blankenberge	120	67	5	43	235	29,6
De Haan	-82	42	5	0	-35	-5,3
Bredene	-5	5	5	1	6	6,9
Oostende	0	4	22	5	31	1,5
Middelkerke	-22	64	-19	-38	-15	-2,1
Nieuwpoort	80	24	-6	-1	97	22,9
Koksijde	-56	53	-4	5	-2	-0,2
De Panne	-16	-13	-7	-8	-44	-6,1
Totaal Kust	-35	411	14	-5	385	4,9
Brugge	105	279	-	57	441	21,5
Ieper	-32	118	-	-62	24	4,2
Heuvelland	12	115	-	4	131	50,8
Poperinge	3	103	-	1	107	81,7
Overig Westhoek	34	163	-	-3	194	59,0
Totaal Westhoek	17	499	-	-60	456	35,2
Overig Westhoek	109	850	-	-152	807	21,2
Totaal West-Vlaanderen	196	2.039	14	-160	2.089	13,9

Binnen de Westhoek zijn 1.751 banen of circa 10 % van de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen gerelateerd aan het toerisme. Hier geldt dezelfde bemerking als voor de recasector in Brugge.

Evolutie 1992-1997 in West-Vlaanderen

Uit tabel 1 leiden we verder af dat de toeristische sector in West-Vlaanderen 15.030 personen tewerkstelde in 1992. Vermits dit aantal op 30 juni 1997 vermeerderde tot 17.119, spreken we van een toename van 2.089 banen of een groei van 13,9 % (zie tabel 2). Deze positieve evolutie is voornamelijk te danken aan de bijkomende plaatsen die werden gecreëerd in restaurants en drankgelegenheden (+2.039 of een groei van 24,2 %). In tweede instantie werden in de logiessector 196 extra personen tewerkgesteld (+5,0 %).

De bezoldigde werkgelegenheid in de immobiënkantoren groeide met 14 eenheden (+1,3 %). De recreatiesector verloor 160 jobs (-10,3 %).

In de Westhoek vonden tijdens de beschouwde periode 456 personen extra werk (+35,2 %). De grootste positieve invloed komt vanuit de recasector met een groei van 499 jobs. Het logiesaanbod zorgt eveneens voor een grotere werkgelegenheid, zij het in mindere mate (+17 personen). De recreatiebranche kende een verlies van 60 jobs.

In Brugge werden 441 bezoldigden extra ingeschakeld tijdens de periode 1992-1997. Dit betekent een vooruitgang van 21,5 %. Het grootste deel van deze nieuwe banen is terug te vinden in de recasector (+279 banen). Opnieuw willen we wijzen op het feit dat deze evolutie betrekking heeft op de ganse fusiegemeente en dat bijgevolg een gedeelte van de tewerkgestelden in de recasector geen verband houdt met het toerisme. Daarnaast werden ook in het logiesaanbod (+105) en in de recreatiebranche (+57) samen ongeveer 160 bijkomende banen gecreëerd.

De werkgelegenheid aan de Kust stijgt met 385 banen. Dit betekent een groei van 4,9 % in de toeristische werkgelegenheid bij de kustgemeenten. Een analyse van de verschillende branches binnen

het toerisme maakt duidelijk dat vooral de werkgelegenheid in restaurants en drankgelegenheden in absolute termen sterk vooruit gaat (+411 jobs). Ook de immobiliënsector trok 14 extra krachten aan. Een verlies van 35 banen doet zich echter voor in de logiesector. Tenslotte gingen in de recreatiebranche een vijftal banen verloren tijdens de beschouwde periode.

Op het niveau van West-Vlaanderen kunnen we besluiten dat voornamelijk de recasector voor bijkomende werkgelegenheid zorgt. Gezien de recasector niet altijd overwegend op het toerisme is gericht, moeten we de evolutie in deze subsector enigszins relativeren. De logiesector, die wel altijd rechtstreeks verband houdt met het toerisme, is eveneens gegroeid, maar in veel mindere mate. Bovendien zorgt deze sector aan de Kust voor een zekere achteruitgang in het aantal bezoldigde tewerkgestelden. Het is tenslotte vooral de recreatiesector die aan belang inboet. Enkel in Brugge worden in deze sector nog arbeidsplaatsen bijgecreëerd.

De Kust in detail

In de vorige paragraaf stelden we dat de Kust, in termen van bezoldigde werkgelegenheid in de beschouwde subsectoren en abstractie makende van de zelfstandige ondernemers die in deze sector actief zijn, globaal gezien een lichte vooruitgang van 4,9 % boekte in de periode 1992-1997. Voornamelijk Blankenberge (+29,6 %) en Nieuwpoort (+ 22,9 %) tekenen belangrijke stijgingen op in de bezoldigde werkgelegenheid binnen de toeristische sector.

Iets minder sterk, maar eveneens groeigemeenten zijn Knokke-Heist (+7,1 %), Bredene (+6,9 %) en Oostende (+1,5 %). Daartegenover staan dalingen in de toeristische tewerkstelling binnen de kustgemeenten De Panne (-6,1 %), De Haan (-5,3 %), Middelkerke (-2,1 %) en Koksijde (-0,2 %).

De sterke groei voor Blankenberge heeft in de eerste plaats te maken met een belangrijke stijging van het aantal bezoldigden in de logiesector (+120). Ook Nieuwpoort gaat vooruit met 80 bijkomende arbeidsplaatsen in het logies. In Oostende blijft de werkgelegenheid in de logiesector gelijk aan het niveau van 1992.

Voor de overige kustgemeenten wordt een verlies vastgesteld : De Haan (-82), Koksijde (-56), Knokke-Heist (-54), Middelkerke (-22), De Panne (-16) en Bredene (-5).

Voor in Knokke-Heist is de creatie van extra jobs in de recasector opvallend (+165). In Blankenberge (+67), Middelkerke (+64), Koksijde (+53) en De Haan (+42) kan de recasector eveneens een belangrijk aantal extra krachten aantrekken. Minder sterke stijgingen worden genoteerd in Nieuwpoort (+24), Bredene (+5) en Oostende (+4). Waar de meeste kustgemeenten een winst boeken, gaat de recasector in De Panne licht achteruit (-13).

De derde branche binnen het toerisme aan de Kust waar zich een aantal verschuivingen voordoen, is de recreatie. Direct in het oog springend is de stijging met 43 personen in Blankenberge tijdens de beschouwde periode. Andere badplaatsen waar de recreatiesector vooruitgaat, zijn Oostende (+5), Koksijde (+5) en Bredene (+1). De tewerkstelling binnen de recreatie in De Haan blijft status quo. Verder gaat in Middelkerke een relatief belangrijk aantal arbeidsplaatsen in de recreatiebranche verloren (-38). Tenslotte zijn kleinere verliezen waar te nemen in Knokke-Heist (-12), De Panne (-8) en Nieuwpoort (-1).

De verschuivingen in de immobiliënsector zijn relatief klein te noemen.

Als besluit kunnen wij stellen dat ondanks het feit dat de bezoldigde tewerkstelling in de toeristische sector aan de Kust in zijn totaliteit is gestegen, er belangrijke verschillen optreden tussen de kustgemeenten onderling. Het valt verder op dat er parallellen te vinden zijn in de algemene vooruitgang van de bezoldigde werkgelegenheid en de stijging in de logiesector. Enkel Knokke-Heist vormt een uitzondering op deze stelling.

De Westhoek in detail

Voor de Westhoek worden in de tabellen 1 en 2 enkel detailgegevens aangereikt voor de grotere gemeenten met minstens 100 bezoldigden in de toeristische sector in 1997. Dit zijn Ieper, Heuvelland en Poperinge. De overige gemeenten worden samengenomen in de rubriek 'Overig Westhoek'.

Jean Godecharde, Brugge

In Poperinge en Heuvelland stellen wij een belangrijke groei van het aantal bezoldigden in de toeristische sector van respectievelijk 81,7 % en 50,8 % vast. In deze gemeenten is de groei hoofdzakelijk te situeren in de restaurants en drankgelegenheden. In Poperinge gaat het om extra 103 banen en in Heuvelland zien wij 115 bijkomende banen in de recasector. Zoals voor Brugge mogen we niet direct besluiten dat alle bijkomende arbeidsplaatsen in de recasector direct aan het toerisme zijn gerelateerd.

De bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme in Ieper groeit slechts met 4,2 %. Binnen de subsectoren die met toerisme en recreatie te maken hebben, doen zich evenwel enkele belangrijke verschuivingen voor. De achteruitgang in de recreatiesector (-62 arbeidsplaatsen) en de logiesector (-32 arbeidsplaatsen) wordt ruim gecompenseerd door de stijging van de bezoldigde arbeidsplaatsen in de recasector (+118 banen).

We kunnen dus concluderen dat de belangrijkste groeibewegingen in de toeristische tewerkstelling binnen de Westhoek zich voordoen in Poperinge en in Heuvelland. De rest van de groei in het aantal bezoldigden in het toerisme is gespreid over de overige gemeenten in de Westhoek (+194 arbeidsplaatsen of +59 %). Meer detail vindt u als bijlage, waar een lijst wordt opgenomen van alle gemeenten in West-Vlaanderen.

Evoluties in de andere Vlaamse provincies en subregio's

Een vergelijking met de situatie in de overige provincies in het Vlaamse Gewest dringt zich op (zie tabel 3). In absolute termen evenaart de provincie Antwerpen op 30 juni 1997 bijna het niveau van de toeristische werkgelegenheid in West-Vlaanderen. Het gaat om 16.570 bezoldigde arbeidsplaatsen. In Oost-Vlaanderen biedt het toerisme aan 10.640 personen werkgelegenheid. Vlaams-Brabant en Limburg zijn goed voor 8.128 en 8.181 banen in de toeristische sector. Ook voor deze provincies wijzen we op het soms beperkter belang van de recasector voor het toerisme.

De bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme groeit tussen 1992 en 1997 het sterkst in de provincie Limburg met 31,6 %. De provincie Oost-Vlaanderen volgt op de voet met een groei van 29,3 %. Ook de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen gaan vooruit met respectievelijk 23,6 % en 18,7 % meer werkgelegenheid. Detailcijfers maken duidelijk dat de groei in deze provincies zich voornamelijk in de recasector voordoet.

Uit het voorgaande kunnen wij vaststellen dat, alhoewel de toeristische sector in West-Vlaanderen nog steeds groeit, deze groei zich in een lager tempo manifesteert dan in de rest van het Vlaamse Gewest.

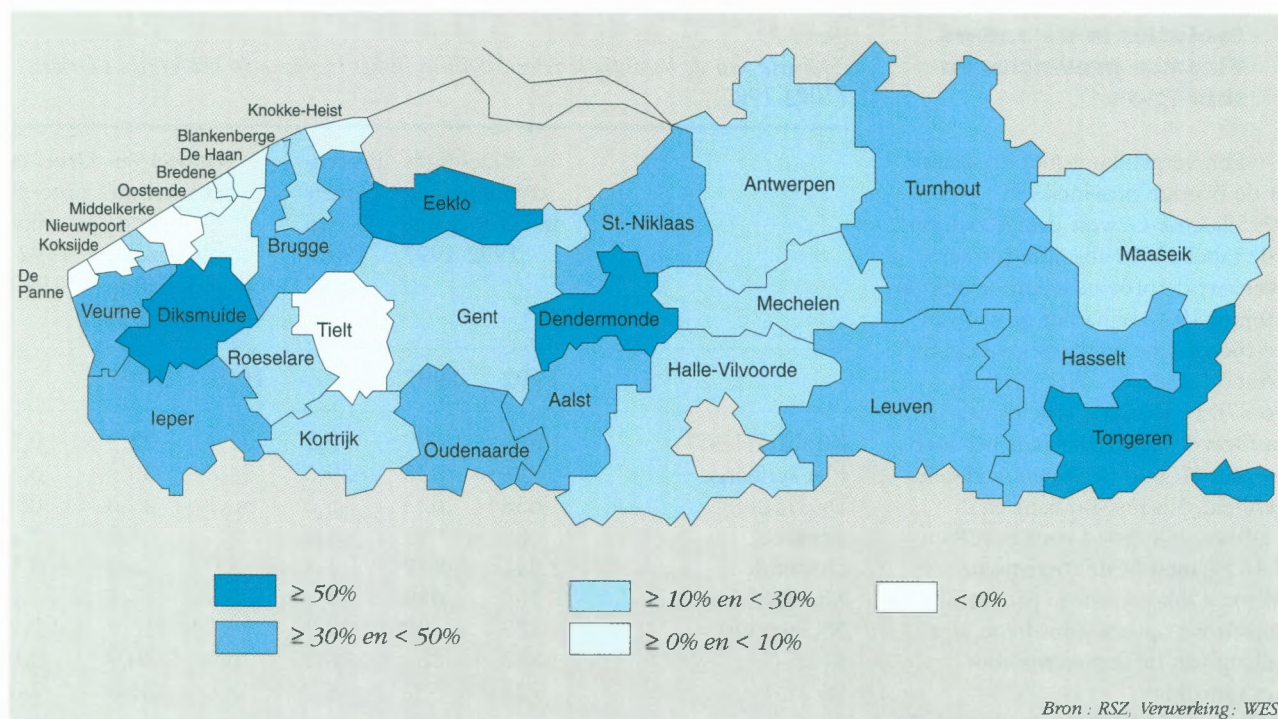
Ook in de andere Vlaamse provincies kunnen toeristische regio's worden onderscheiden. Wij achtten het interessant om de vergelijking aan te gaan voor wat de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling in de toeristische sector betreft. De toeristische werkgelegenheid binnen de arrondissementen Tongeren (valt vrijwel samen met de toeristische regio 'Haspengouw': +86,2 %), Dendermonde ('Denderstreek': +53,5 %), Eeklo ('Meetjesland': +51,2 %) en Turnhout ('Antwerpse Kempen': +44,0 %) groeit zeer sterk. Ook arrondissementen zoals Aalst (gedeelte 'Denderstreek': +37,4 %), Hasselt (+36,8 %), Leuven ('Hageland': +33,9 %), Oudenaarde ('Vlaamse Ardennen': +33,3 %) en Sint-Niklaas ('Land van Waas': +31,1 %) kunnen op vijf jaar tijd heel wat extra banen scheppen binnen het receptief toerisme. De groei in de overige arrondissementen

Tabel 3

Evolutie van de bezoldigde tewerkstelling in het toerisme in het Vlaams Gewest (1992-1997)

	Bezoldigde tewerkstelling in het toerisme 1992-1997		Procentuele groei 1992-1997	Aandeel van het toerisme in de totale bezold. tewerkstelling (in %)		Groei in procentpunt 1992-1997
	1992	1997		1992	1997	
Knokke-Heist	1.587	1.699	7,1	22,1	22,3	0,2
Blankenberge	793	1.028	29,6	24,8	30,9	6,1
De Haan	658	623	-5,3	30,1	29,6	-0,5
Bredene	87	93	6,9	7,4	7,5	0,1
Oostende	2.041	2.072	1,5	8,0	8,5	0,5
Middelkerke	704	689	-2,1	30,5	28,4	-2,1
Nieuwpoort	423	520	22,9	14,7	16,9	2,2
Koksijde	870	868	-0,2	20,9	20,9	0,0
De Panne	721	677	-6,1	33,8	31,8	-2,0
Totaal kust	7.884	8.269	4,9	15,5	16,4	0,9
Brugge	2.053	2.494	21,5	4,0	4,8	0,8
Ieper	577	601	4,2	4,1	4,0	-0,1
Heuvelland	258	389	50,8	21,1	26,3	5,2
Poperinge	131	238	81,7	2,8	4,8	2,0
Overig Westhoek	329	523	59,0	1,5	2,3	0,8
Westhoek	1.295	1.751	35,2	3,1	3,9	0,9
Overig West-Vl.	3.798	4.605	21,2	1,9	2,2	0,3
West-Vlaanderen	15.030	17.119	13,9	4,4	4,8	0,4
Arr. Eeklo	324	490	51,2	1,9	2,7	0,8
Arr. Sint-Niklaas	1.291	1.693	31,1	2,2	2,8	0,6
Arr. Dendermonde	740	1.136	53,5	1,8	2,7	0,9
Arr. Aalst	1.194	1.641	37,4	2,1	2,8	0,7
Arr. Gent	4.155	4.980	19,9	2,5	2,8	0,3
Arr. Oudenaarde	525	700	33,3	1,7	2,2	0,5
Oost-Vlaanderen	8.229	10.640	29,3	2,2	2,7	0,5
Arr. Antwerpen	9.789	10.917	11,5	2,8	3,1	0,3
Arr. Mechelen	1.765	2.190	24,1	2,1	2,4	0,3
Arr. Turnhout	2.405	3.463	44,0	2,1	2,8	0,7
Antwerpen	13.959	16.570	18,7	2,5	2,9	0,4
Arr. Leuven	2.857	3.826	33,9	2,6	3,2	0,6
Arr. Halle-Vilvoorde	3.718	4.302	15,7	2,3	2,5	0,2
Vlaams-Brabant	6.575	8.128	23,6	2,4	2,8	0,4
Arr. Hasselt	2.630	3.599	36,8	2,0	2,5	0,5
Arr. Maaseik	2.772	3.066	10,6	5,3	5,4	0,1
Arr. Tongeren	814	1.516	86,2	2,4	3,8	1,4
Limburg	6.216	8.181	31,6	2,8	3,4	0,6
Vlaams Gewest	50.009	60.638	21,3	2,8	3,3	0,5

Bron: RSZ, Verwerking: WES

Figuur 1

Evolutie van de bezoldigde tewerkstelling in het toerisme in het Vlaams Gewest voor de periode 1992-1997 (in %)

gebeurt aan een relatief lager, maar nog altijd zeer aanvaardbaar tempo: Mechelen (+24,1%), Gent (+19,9%), Halle-Vilvoorde (ondermeer 'Pajottenland': +15,7%), Antwerpen (+11,5%) en Maaseik ('Limburgse Kempen' en 'Maasland': +10,6%).

In vergelijking met de voornoemde toeristische regio's behoort de Westhoek tot de sterke groeiers in het Vlaamse Gewest. Het toerisme in gevestigde toeristische regio's als Brugge en vooral de Kust groeit echter trager dan in de meeste andere relatief jonge toeristische regio's in het Vlaamse Gewest.

Dit wordt geïllustreerd in figuur 1. De figuur geeft een grafische voorstelling van de evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme binnen het Vlaamse Gewest voor de periode 1992-1997. Met uitzondering van Brugge en de kustgemeenten worden de evoluties in de bezoldigde werkgelegenheid per arrondissement weergegeven.

Aandeel van de toeristische werkgelegenheid in de totale werkgelegenheid

Uit tabel 3 leren wij verder dat het aandeel van de toeristische sector in de totale bezoldigde werkgelegenheid het grootst is in West-Vlaanderen (4,8%).

Nochtans schatten wij het reële aandeel nog hoger in wegens de reeds vernoemde subsectoren (waaronder de voedingssector) en andere diensten die direct aan het toerisme zijn gerelateerd en die niet in de analyse konden worden opgenomen.

In Limburg (3,4%) ligt het belang van het toerisme voor de totale bezoldigde werkgelegenheid eveneens hoger dan in het Vlaamse Gewest (3,3%). Voor de provincies Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Vlaams-Brabant is het gewicht van de toeristische sector in de totale werkgelegenheid kleiner en schommelt tussen 2,7% en 2,9%.

Wanneer wij nog even dieper ingaan op de toeristische regio's binnen de Vlaamse provincies, komen we tot een volgend beeld.

Het belang van de werkgelegenheid in toerisme in de totale werkgelegenheid aan de Kust kan niet worden onderschat. In tabel 3 zien wij dat de Kust met een aandeel van 16,4% torenhoog boven de andere toeristische regio's uitsteekt in 1997. Ook voor het arrondissement Maaseik (5,4%), de stad Brugge (4,8%), de Westhoek (3,9%) en het arrondissement Tongeren (3,8%) ligt het aandeel relatief hoog. In de overige arrondissementen en regio's schommelt het belang van de toeristische werkgelegenheid tussen 2,1% en 3,2%.

De cijfers voor de gemeenten binnen de Kust en de Westhoek

schommelen nogal sterk. We zien dat in een aantal kustgemeenten als De Panne, Blankenberge en De Haan het aandeel van het toerisme in de totale bezoldigde werkgelegenheid ongeveer 30% of meer bedraagt. Voor Knokke-Heist, Middelkerke, Koksijde en Heuvelland ligt dit percentage hoger dan 20%.

Tot slot kunnen we inzake de evolutie van het aandeel van de toeristische werkgelegenheid in de diverse provincies en toeristische regio's tussen 1992 en 1997 vrij kort zijn. In het arrondissement Tongeren stijgt het toeristische aandeel in de werkgelegenheid het sterkst (+1,4 procentpunt). Ook voor de Kust (+0,9 procentpunt), Westhoek (+0,9 procentpunt), het arrondissement Dendermonde (+0,9 procentpunt), de stad Brugge (+0,8 procentpunt) en het arrondissement Eeklo (+0,8 procentpunt) zijn relatief sterke stijgingen waar te nemen. Tenslotte is de toename van het aantal procentpunten voor twee gemeenten in West-Vlaanderen bijzonder hoog. Blankenberge noteert een stijging van 6,1 procentpunt en in Heuvelland bedraagt de toename 5,2 procentpunt.

Besluit

Alvorens over te gaan tot de besluitvorming wensen wij nogmaals

te wijzen op de beperkingen van de data die aan de grondslag liggen van de voorgaande analyse.

Allereerst komen in onze cijfers geen zelfstandigen voor. Dit is een belangrijke tekortkoming gezien het belang van de vele (kleinere) zelfstandigen die de toeristische sector rijk is. Op de tweede plaats worden een aantal subsectoren buiten beschouwing gelaten die eveneens, voornamelijk aan de Kust, een directe band met het toerisme hebben. Tenslotte wordt geen rekening gehouden met jobstudenten en tijdelijk tewerkgestelden tijdens de zomerperiode. Toch stellen wij vast dat de toeristische sector nog steeds jobs creëert in West-Vlaanderen. In de periode 1992-1997 stijgt de bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme in West-Vlaanderen met ongeveer 2.000 arbeidsplaatsen.

De stijging wordt hoofdzakelijk in de recasector gerealiseerd en in tweede instantie in de logiesector, zij het in mindere mate. In de recreatiebranche gingen banen verloren tijdens de beschouwde periode.

De vooruitgang in de toeristische werkgelegenheid manifesteert zich relatief meer in de Westhoek en in Brugge dan aan de Kust. De Westhoek behoort daarmee tot de belangrijkste groeiers op Vlaams niveau.

Voor de Kust kunnen we nog wijzen op de evolutie van de WES-index die de toeristische activiteit aan de Kust meet. Tijdens de periode 1992-1997 daalde deze index van 138,0 naar 129,2. Dit staat gelijk aan een activiteiten-vermindering van ongeveer 7 %. Met een groei van 4,4 % heeft de bezoldigde werkgelegenheid in het toerisme aan de Kust zich op het eerste gezicht gedurende de periode 1992-1997 dus goed weten te handhaven. Mogelijke verklaringen voor deze ogenschijnlijke contradictie kunnen onder meer zijn : een gewijzigde situatie in het aantal zelfstandigen binnen de toeristische sector, een wijziging in het aantal jobstudenten en tijdelijk tewerkgestelden dat tijdens de zomermaanden actief is aan de Kust en/of het niet in aanmerking nemen van bepaalde subsectoren zoals bijvoorbeeld de detailhandel.

Bijlage
Evolutie van de bezoldigde tewerkstelling in het toerisme in West-Vlaanderen (1992-1997)

	Bezoldigde tewerkstelling in het toerisme 1992-1997		Procentuele groei 1992-1997	Aandeel van het toerisme in de totale bezold. tewerkstelling (in %)		Groei in procentpunt 1992-1997
	1992	1997		1992	1997	
Beernem	64	60	-6,3	2,0	1,9	-0,1
Blankenberge	793	1.028	29,6	24,8	30,9	6,1
Brugge	2.053	2.494	21,5	4,0	4,8	0,8
Damme	151	178	17,9	8,2	9,1	0,9
Jabbeke	60	114	90,0	3,3	5,6	2,3
Knokke-Heist	1.587	1.699	7,1	22,1	22,3	0,2
Oostkamp	55	79	43,6	1,1	1,6	0,5
Torhout	152	195	28,3	3,0	3,5	0,5
Zedelgem	47	124	163,8	0,8	2,1	1,3
Zuienkerke	28	53	89,3	11,1	16,7	5,6
Diksmuide	47	73	55,3	1,2	1,9	0,7
Houthulst	17	37	117,6	1,2	2,5	1,3
Koekelare	11	20	81,8	1,1	2,0	0,9
Kortemark	20	25	25,0	0,7	0,8	0,1
Lo-Reninge	28	34	21,4	5,8	4,9	-0,9
Heuvelland	258	389	50,8	21,1	26,3	5,2
Ieper	577	601	4,2	4,1	4,0	-0,1
Langemark-Poelkapelle	38	29	-23,7	2,9	1,9	1,0
Mesen	0	0	-	0,0	0,0	0,0
Poperinge	131	238	81,7	2,8	4,8	2,0
Vleteren	35	41	17,1	8,7	10,6	1,9
Wervik	25	35	40,0	0,8	1,1	0,3
Zonnebeke	8	97	1.112,5	0,5	5,4	4,9
Anzegem	51	83	62,7	1,5	2,6	1,1
Avelgem	22	61	177,3	1,2	3,6	2,4
Deerlijk	38	64	68,4	0,9	1,7	0,8
Harelbeke	77	147	90,9	1,0	2,0	1,0
Kortrijk	886	951	7,3	2,4	2,6	0,2
Kuurne	235	186	-20,9	3,7	2,9	-0,8
Lendeledede	6	11	83,3	0,4	0,8	0,4
Menen	170	225	32,4	1,9	2,6	0,7
Spiere-Helkijn	3	4	33,3	1,8	1,2	-0,6
Waregem	282	342	21,3	1,9	2,2	0,3
Wevelgem	231	317	37,2	2,9	3,7	0,8
Zwevegem	88	112	27,3	1,4	1,9	0,5
Bredene	87	93	6,9	7,4	7,5	0,1
De Haan	658	623	-5,3	30,1	29,6	-0,5
Gistel	68	84	23,5	3,8	4,5	0,7
Ichtegem	22	36	63,6	1,8	2,5	0,7
Middelkerke	704	689	-2,1	30,5	28,4	-2,1
Oostende	2.041	2.072	1,5	8,0	8,5	0,5
Oudenburg	37	16	-56,8	3,2	1,2	-2,0
Hooglede	69	99	43,5	2,2	2,9	0,7
Ingelmunster	30	56	86,7	1,1	2,1	1,0
Izegem	135	203	50,4	1,5	2,1	0,6
Ledegem	9	54	500,0	0,6	3,7	3,1
Lichtervelde	74	45	-39,2	4,6	2,7	-1,9
Moorslede	53	40	-24,5	2,9	2,1	-0,8
Roeselare	356	415	16,6	1,5	1,6	0,1
Staden	35	19	-45,7	1,2	0,6	-0,6
Ardooi	8	20	150,0	0,3	0,6	0,3
Dentergem	47	15	-68,1	2,8	0,9	-1,9
Meulebeke	34	9	-73,5	1,3	0,4	-0,9
Oostrozebeke	40	15	-62,5	2,0	0,6	-1,4
Pittem	4	4	0,0	0,2	0,2	0,0
Ruislede	15	17	13,3	1,3	1,5	0,2
Tielt	80	94	17,5	1,1	1,2	0,1
Wielsbeke	13	22	69,2	0,3	0,4	0,1
Wingene	25	36	44,0	1,3	1,8	0,5
Alveringem	12	29	141,7	2,5	5,7	3,2
De Panne	721	677	-6,1	33,8	31,8	-2,0
Koksijde	870	868	-0,2	20,9	20,9	0,0
Nieuwpoort	423	520	22,9	14,7	16,9	2,2
Veurne	86	103	19,8	1,6	1,8	0,2
West-Vlaanderen	15.030	17.119	13,9	4,4	4,8	0,4